

...Vilický som prijal, ako vedel davat
...Oznámie
...o Špitzerovi

Pavel Vilický

Čo sa mu stalo, vedel premeniť na poznanie

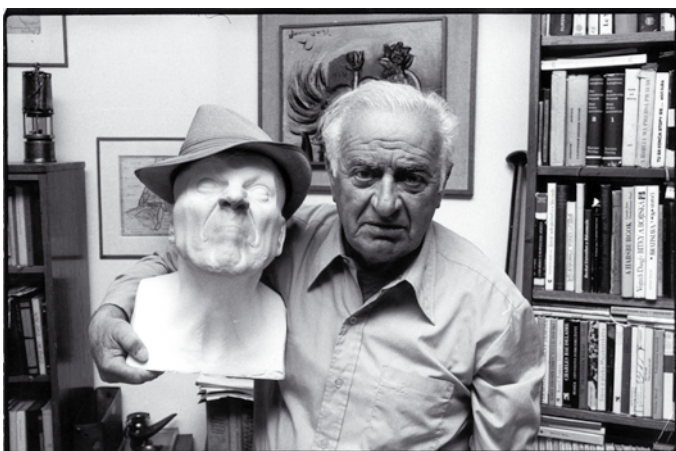
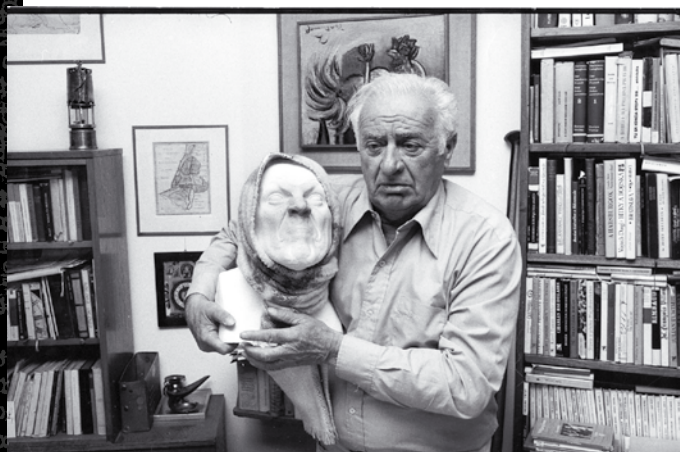
Odpoveď na otázku, prečo nám dnes chýba Juraj Špitzer, je na prvý pohľad veľmi ľahká: chýba nám preto, že zomrel. Treba hneď aj povedať, že nechýba všetkým, ba azda najmenej chýba práve tým, ktorí by ho najviac potrebovali. Trocha ťažšie bude, ale pokúsím sa vysloviť, prečo chýba mne.

Juraja Špitzeru som poznal dlho – v šesťdesiatych rokoch boli redakcie *Kultúrneho života* a *Slovenských pohľadov* v jednej budove – ale nie dôverne. Poznali sme sa, ako sa vraví, z videnia, ale na príčine určite nebola povýšenosť či odmeranosť voči mladému redakčnému elévovi z jeho strany, skôr môj ostych a rešpekt voči významnému človeku. Vedel som o jeho niekdajšom straníckom radikalizme, ale u človeka vystaveného už v mladosti toľkým radikálnym situáciám sa mi istá radikálnosť zdala pochopiteľná. V časoch, o ktorých hovorím, už jeho názory korigovali naše vlastné mladícky radikálne čierno-biele videnie, ukazovali veci z viacerých uhlov a v širších súvislostiach. Jednoducho, mal prirodzenú autoritu múdreho, rozhladeného človeka, posilnenú navyše aj osobnou charizmou. Keď som ho neskôr – po tom, čo ho už vedúca sila spoločnosti zrušila nielen ako triedu, ale aj ako osobu – stretol náhodou na ulici, rád som sa k nemu na kus cesty pridala, lebo som sa vždy dozvedel zaujímavé veci o budovách i ľuďoch, popri ktorých sme prechádzali. Dalo by sa povedať, že bol nenásytne zvedavý. Zdalo sa mi, že svoje ostrakizovanie znáša bez bolestíntva, ba športovo (v člne na Dunaji). Pobudnúť v jeho prítomnosti bolo vždy príjemné i poučné.

A teraz prečo si myslím, že Juraj Špitzer chýba nám všetkým, teda súčasnej slovenskej spoločnosti. Aldous Huxley napísal, že skúsenosť nie je to, čo sa človeku stane, ale to, čo človek s tým, čo sa mu

Ivan Kamenec: Viac som prijmávaná K
Milan Kamenec: Viac som prijmávaná K
Ešte viac som prijmávaná K
Fedor Gajda: Mimo chodóm sa čaj Fraeb

stalo, urobí. Juraj Špitzer je vzorom človeka, ktorý to, čo sa mu stalo, vedel premeniť na poznanie, a vyvodit' zo svojho poznania aj dôsledky pre život. A práve tento „spracovací“ proces je dlhodobým a ťaživým mankom našej spoločnosti. Preto sa znovu a znovu vynárajú zo záhrobia staré ideologické chiméry, mýty a bludy, preto nevieme drakovi definitívne a s konečnou platnosťou zofať ani jednu hlavu. Ale keby sa našla vôľa, nemusel by nám Juraj Špitzer chýbať nenahraditeľne: návod, ako sa múdro vyrovnávať so skutočnosťou, nám predsa zanechal vo svojich knihách Nechcel som byť žid a Svitá, až keď je celkom tma. Len sa do nich začítať!

S obľúbeným Messerschmidom (foto: Martin Marenčin)